

Tisková zpráva

Hodnocení připravenosti státu a jeho institucí na epidemii COVID-19 a míra obav spojená s COVIDem - Naše společnost - speciál - listopad 2020

- ⊗ Většina českých občanů (61 %) uvedla, že ČR nebyla připravena na trasování, necelá polovina (47 %) nepřipravenost konstatovala u distančního vzdělávání. U ostatních položek převládlo převážně výrazně pozitivní hodnocení.
- ⊗ Oproti šetření v květnu se zcela změnilo hodnocení připravenost ČR u zásobování zdravotními pomůckami (nárůst pozitivního hodnocení 43 procentních bodů). Zvláštní pozornost si zasluhuje pokles „připravenosti“ u poskytování informací o 13 procentních bodů.
- ⊗ O vlastní zdraví se obává 49 % dotázaných, oproti září došlo k poklesu o 8 procentních bodů.
- ⊗ O zdraví svých blízkých se obává 77 % dotázaných, od září stoupl o 7 procentních bodů podíl těch, kdo se velmi obávají.
- ⊗ Téměř čtyři pětiny dotázaných se obávají zhoršení ekonomické situace ČR a také omezení zdravotní péče mimo COVID. Oproti květnovému šetření se výrazně zvýšila obava z nedostatku kapacit v nemocnicích (z 30 % na 56 %).

Zpracoval:
Milan Tuček
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Tel.: 210 310 586; e-mail: milan.tucek@soc.cas.cz

Centrum pro výzkum veřejného mínění se ve svém speciálním výzkumu zaměřilo na koronavirovou krizi a zkušenosti občanů s ní. Speciální výzkum byl proveden v rámci projektu Naše společnost, za otázky a design šetření zodpovídá CVVM, data sbírala společnost Median.

Tato zpráva se věnuje dvěma problémům spojeným s koronavirovou pandemií: hodnocení připravenosti státu ve vybraných oblastech spojených s šířením viru a mírou obav veřejnosti z vývoje situace v oblasti zdraví a zdravotní péče a v oblasti ekonomiky. Obě témata byla zkoumána v našich výzkumných speciálech v květnu, resp. v červnu tohoto roku. V souvislosti s vývojem pandemie byly baterie otázek v listopadovém šetření rozšířeny o další položky reflektující aktuální stav zkoumané problematiky.

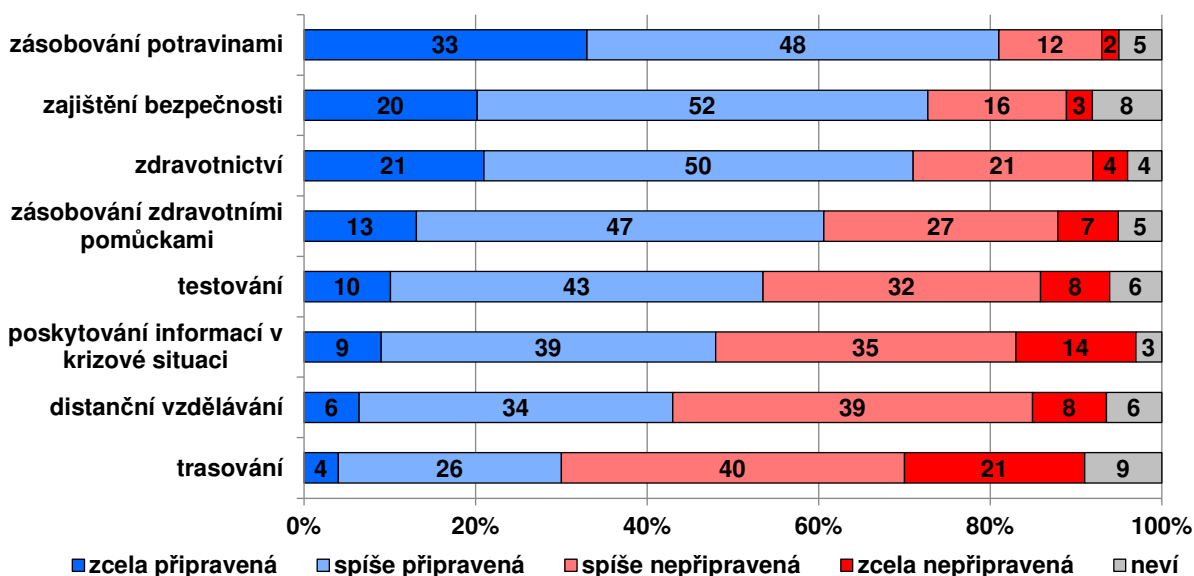
Nejdříve k tomu, jak lidé hodnotí připravenost České republiky na šíření koronaviru v některých vybraných oblastech (viz graf 1). Jednoznačně nejkritičtěji hodnocenou oblastí bylo v listopadu trasování nakažených osob. Zde si jen 30 % dotázaných myslí, že ČR byla na trasování připravená, v tom pouze 4 % „zcela“ a 26 % „spíše“, zatímco opačný názor, že ČR byla nepřipravená, sdílí více než tři pětiny (61 %) oslovených, z toho 21 % „zcela“ a 40 % „spíše“. O trochu lépe je na tom distanční vzdělávání (40 % dotázaných uvedlo, že republika byla připravena, 47 % mělo opačný názor). Další v pořadí je hodnocení poskytování informací v krizové situaci, kde se podíl kladných a záporných odpovědí vyrovnal. Pozitivní hodnocení připravenosti testování uvedlo přes polovinu dotázaných (53 %), nepřipravenost konstatovalo 40 %. V ostatních zkoumaných oblastech již výrazně převládá mínění, že ČR byla na šíření koronaviru připravena. Relativně nejednoznačnější je tento názor v případě zásobování potravinami (81 % „připravená“, 14 % „nepřipravená“), necelé tři čtvrtiny si to myslí i v případě zajištění bezpečnosti (72 % „připravená“, 19 % „nepřipravená“) a zdravotnictví (71 % „připravená“, 25 % „nepřipravená“). Následuje zásobování zdravotními pomůckami, kde tři pětiny respondentů uvedly kladné hodnocení (60 % „připravená“, 34 % „nepřipravená“).

Výsledky červnového šetření se v mnohém lišily (viz graf 2). Ke zcela zásadnímu obratu došlo u zásobování zdravotními pomůckami (nárůst pozitivního hodnocení ze 17 % na 60 %). Dále došlo k pozitivnímu posunu u připravenosti zdravotnictví o 12 procentních bodů. Hodnocení zajištění bezpečnosti a zásobování potravinami bylo v květnu víceméně shodné. K poklesu kladného hodnocení o 13 procentních bodů došlo u poskytování informací o krizové situaci. Zjištěné posuny dokládají, zda a jak veřejnost reflektuje změny, ke kterým objektivně došlo v oblasti

zdravotních pomůcek a fungování zdravotních zařízení, a v jaké míře je komunikace vlády s veřejností, přes všechny změny na postu ministra zdravotnictví a zavedení PES, stále více předmětem kritiky.

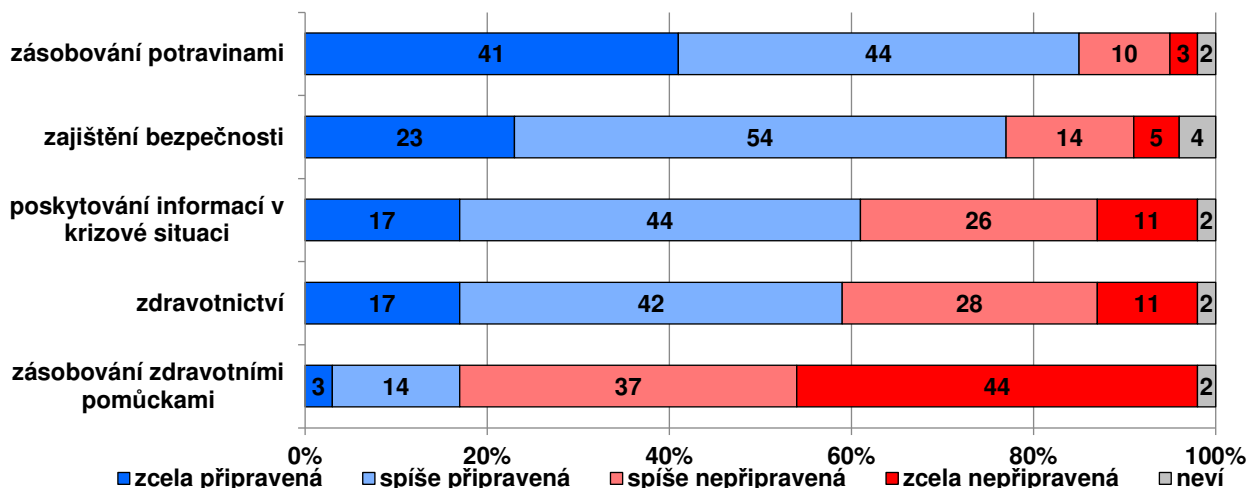
Položky distanční vzdělávání, testování a trasování, kde výrazně převažuje nepřipravenost, nebyly v červnu zjišťovány.

Graf 1: Hodnocení připravenosti ČR na šíření koronaviru ve vybraných oblastech listopad (%)¹

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál listopad 2020, 30. 10. - 19. 11. 2020, 1022 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Graf 2: Hodnocení připravenosti ČR na šíření koronaviru ve vybraných oblastech červen (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál červen 2020, 4. - 17. 6. 2020, 1011 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

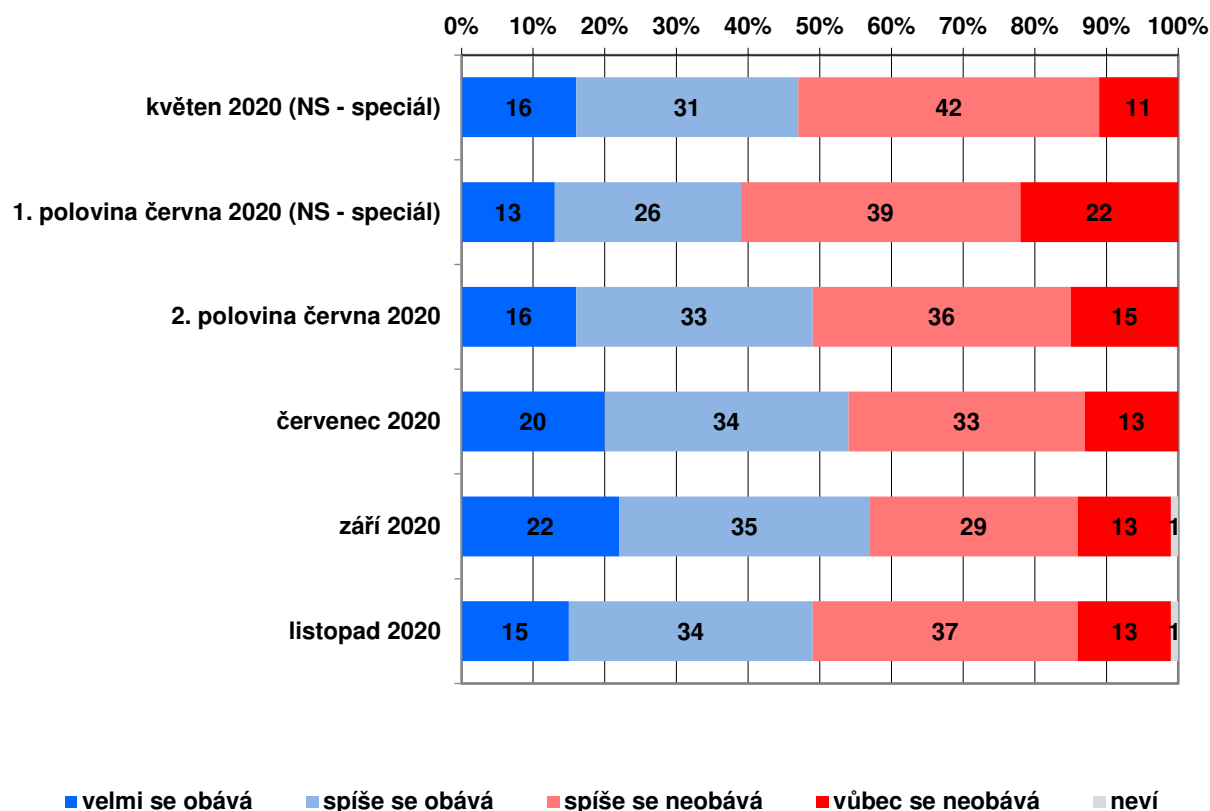
¹ Znění otázky: „Byla podle Vás Česká republika připravená, nebo nepřipravená na šíření koronaviru v následujících oblastech: a) zdravotnictví, b) zásobování potravinami, c) zásobování zdravotními pomůckami (roušky, respirátory, rukavice atd.), d) poskytování informací v krizové situaci, e) zajištění bezpečnosti (policí, armádou).“ Možnosti odpovědi: zcela připravená, spíše připravená, spíše nepřipravená, zcela nepřipravená.

Faktorová analýza baterie rozdělila položky do dvou nezávislých skupin a vyčerpala 59 % variance odpovědí. Do jedné skupiny (faktoru) se zařadily trasování, testování, distanční výuka a poskytování informací, do druhé zdravotnictví, zajištění bezpečnosti, zásobování potravinami a zdravotní pomůcky.

Podrobnější analýza ukázala (viz tabulku korelačních koeficientů v příloze), že hodnocení připravenosti je svázáno s důvěrou k vládě (ti, kteří vládě důvěřují, se více kloní k pozitivnímu hodnocení připravenosti – je možná i obrácená vazba – pozitivní hodnocení připravenosti zvyšuje důvěru k vládě). Hodnocení připravenosti je v určité míře podmíněno i věkem – starší ročníky jsou méně kritické. Za pozornost stojí (záporná) korelace mezi připraveností poskytovat informace a frekvencí využívání internetu, která dokládá význam daného média jako obecně dostupného zdroje informací.

Celá baterie otázek zjišťující míru obav v oblastech zdraví a zdravotní péče a ekonomiky byla dotazována v květnovém speciálu. Otázky, v jaké míře se lidé obávají o vlastní zdraví a o zdraví svých blízkých byly pokládány ve všech našich výzkumech, které proběhly se zhruba měsíční periodou od května do listopadu.² (Viz graf 3a a 3b).

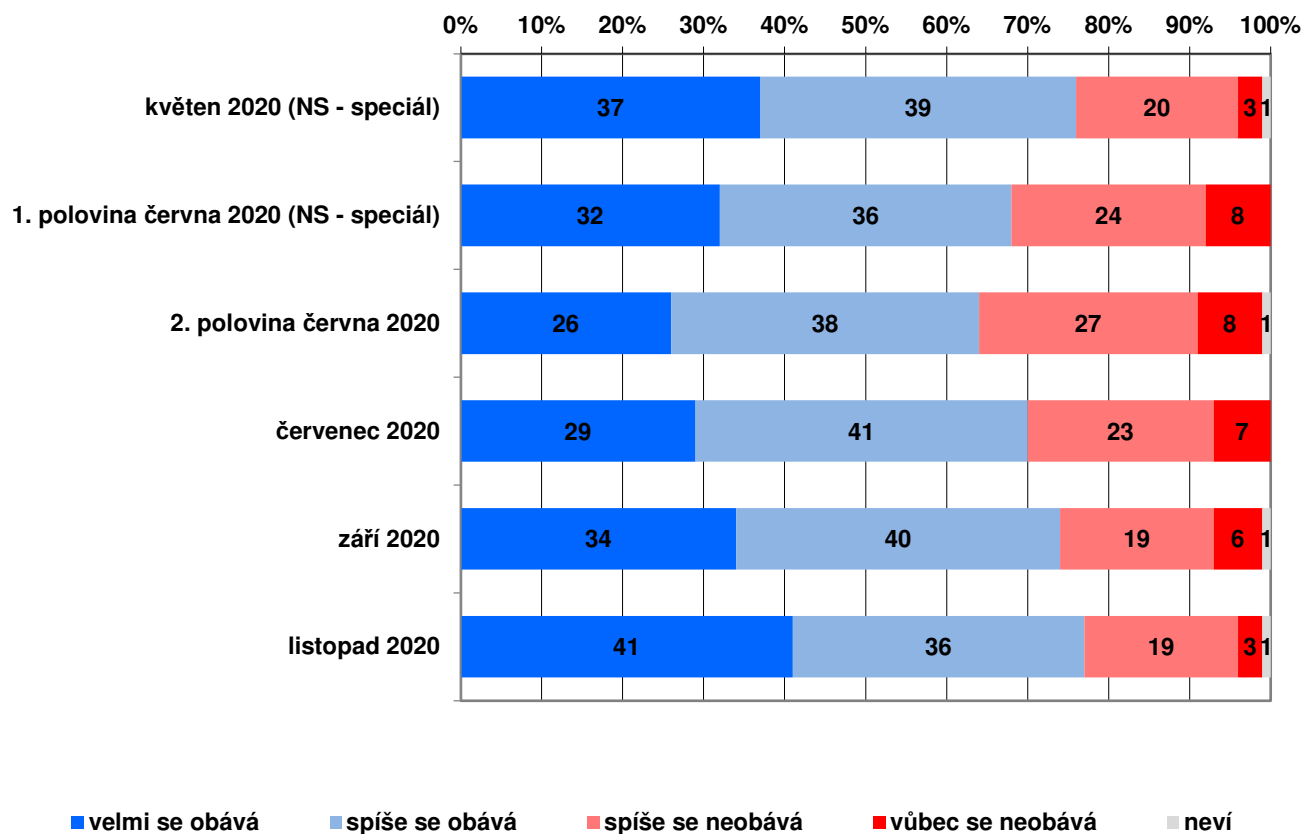
Graf 3a: Míra obav o vlastní zdraví v souvislosti se šířením koronaviru (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 30. 10. - 19. 11. 2020, 1022 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI. Naše společnost – speciál listopad 2020, 5. - 20. 9. 2020, 951 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor. CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 18. - 29. 7. 2020, 972 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor. Naše společnost, 20. 6. - 2. 7. 2020, 1013 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor. Naše společnost – speciál červen 2020, 4. - 17. 6. 2020, 1011 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI. Naše společnost – speciál květen 2020, 7. - 23. 5. 2020, 1043 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

² Znění otázky: „Jak moc, pokud vůbec, se v souvislosti se šířením koronaviru obáváte: a) o vlastní zdraví, b) o zdraví svých blízkých, Varianty odpovědí: rozhodně se obávám, spíše se obávám, spíše se neobávám, rozhodně se neobávám.“

Graf 3b: Míra obav o zdraví blízkých v souvislosti se šířením koronaviru (v %)

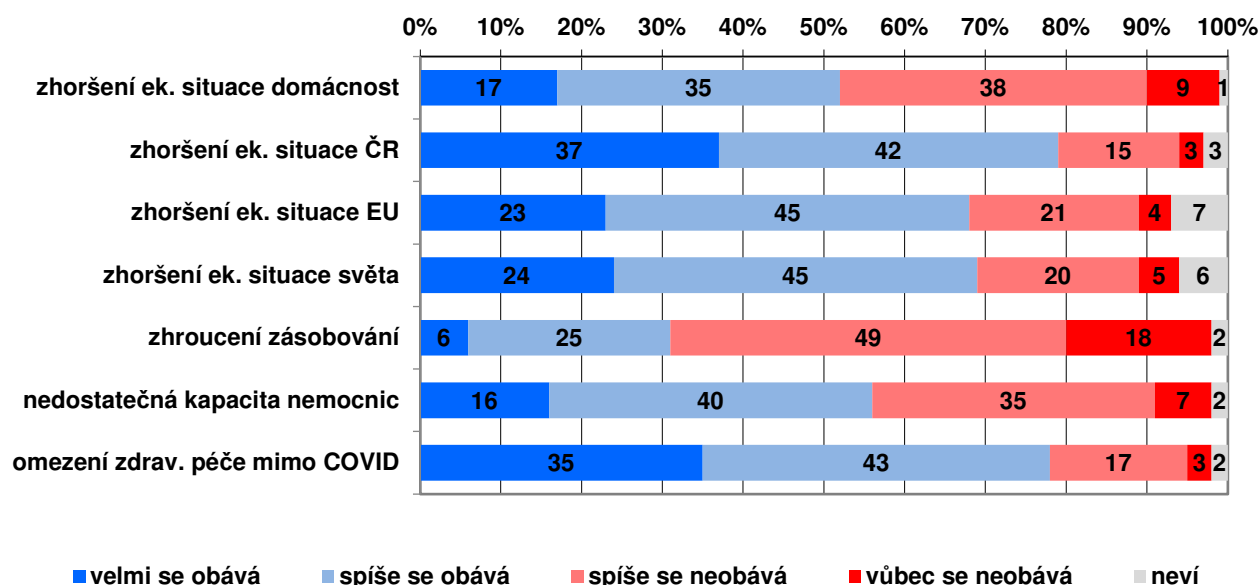
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 30. 10. - 19. 11. 2020, 1022 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI. Naše společnost – speciál listopad 2020, 5. - 20. 9. 2020, 951 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor. CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost, 18. - 29. 7. 2020, 972 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor. Naše společnost, 20. 6. - 2. 7. 2020, 1013 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor. Naše společnost – speciál červen 2020, 4. - 17. 6. 2020, 1011 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI. Naše společnost – speciál květen 2020, 7. - 23. 5. 2020, 1043 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

O vlastní zdraví se v souvislosti s šířením koronaviru obávala v listopadu necelá polovina (49 %) českých občanů, což je pokles oproti září o 8 procentních bodů a otočení vzestupného trendu, který trval od června letošního roku.

Veřejnost se stále hodně obává i o zdraví svých blízkých, když tyto obavy pociťují čtyři pětiny české populace (77 %, v tom 41 % rozhodně). Aktuální výsledek je tak srovnatelný se situací v květnu 2020, ve všech ostatních realizovaných výzkumech byly obavy o zdraví blízkých nižší než v současnosti, když v druhé polovině června, kdy byly obavy prozatím nejvyšší, se o zdraví svých blízkých obávalo o 13 procentních bodů méně lidí než nyní.

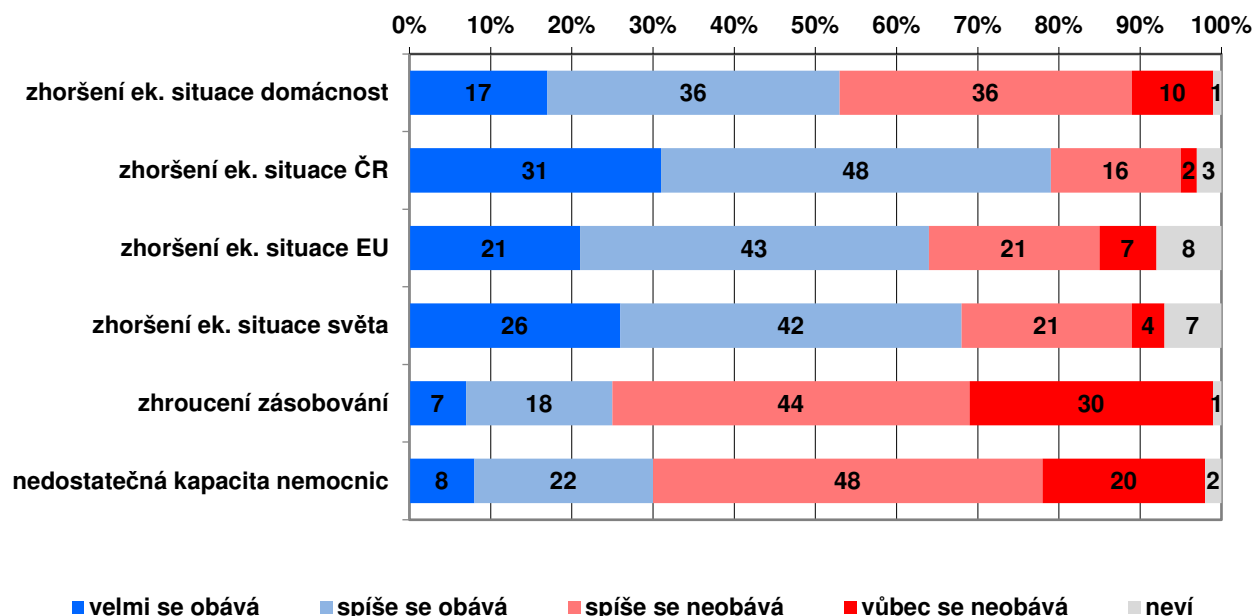
Rozdíly v obavách o vlastní zdraví i o zdraví svých blízkých v souvislosti s šířením nového typu koronaviru panovaly mezi muži a ženami. Ženy se k obavám o vlastní zdraví přiznávaly výrazně častěji a rovněž častěji uváděly, že se obávají o zdraví svých blízkých (rozdíl kolem 10 procentních bodů). Více se o vlastní zdraví i o zdraví blízkých osob obávají lidé starší 60 let a důchodci. Obavy o vlastní zdraví pak také postupně rostou se zhoršujícím se hodnocením vlastního zdraví (viz tabulku korelací v příloze).

Graf 4a: Míra obav v souvislosti se šířením koronaviru v dalších oblastech v listopadu (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál, listopad 2020, 30. 10. - 19. 11. 2020, 1022 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Graf 4b: Míra obav v souvislosti se šířením koronaviru v dalších oblastech v květnu (v %)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál květen 2020, 7. - 23. 5. 2020, 1043 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Z ostatních položek zjišťujících obavy veřejnosti nejvíce obav vyvolává nově zařazené omezení zdravotní péče mimo onemocnění COVID a zhoršení ekonomické situace v ČR, kdy obavy mají čtyři pětiny dotázaných (78 %, resp. 79 %). Následuje zhoršení ekonomické situace v Evropě a ve světě (necelých 70 % dotázaných) a vyčerpání kapacit nemocnic (56 %). Zatímco míra obav u ostatních položek je víceméně srovnatelná s mírou obav zjištěnou v květnu

tohoto roku, v případě kapacity nemocnic došlo k nárůstu na téměř dvojnásobnou hodnotu. Je jasné, že tento nárůst souvisí s kritickou situací spojenou s prudkým nástupem druhé vlny pandemie. Nejméně se podobně jako v květnu lidé obávají zhroucení zásobování (31 % dotázaných, v květnu 25 %). Za zvláštní pozornost stojí, že míra obav ze zhoršení ekonomické situace vlastní domácnosti se mezi květnem a listopadem neliší, ale týká se více jak poloviny dotázaných (52 %).

Faktorová analýza odhalila dvě nezávislé dimenze (faktory), které vyčerpávají 53 variance. Jednu dimenzi tvoří ekonomická situace republiky, EU a světa, ostatní položky vytvořily druhou dimenzi.

Podrobnější analýza prokázala, že míra obav není výrazněji ovlivněna ani sociodemografickými charakteristikami dotázaných, ani dalšími sledovanými znaky (viz tabulku korelací v příloze). Za zmínku stojí vliv frekvence užívání internetu na hodnocení ekonomické situace ve všech rozměrech, očekávaná propojenost příjmů domácností s obavou ze zhoršení ekonomické situace domácnosti (nízké příjmy vyšší obava) a vazba zhoršení ekonomické situace na důvěru k vládě.

Příloha

Tabulka Pearsonových korelačních koeficientů položek míry připravenosti ČR a míry obav s věkem, vzděláním, užíváním internetu, s důvěrou k vládě, se zdravotním stavem a měsíčním příjmem domácnosti - listopad 2020

	Věk (R)	Vzdělání (4 kat.)	WEB. užívání internetu	PI1.důvěra vládě ČR	OZ4. zdravotní stav	EK01. měsíční příjem
KK11a Připravenost ČR: Zdravotnictví	-,101	-,057	,060	,231	,102	-,040
KK11b. Připravenost ČR: Zásobování potravinami	-,067	-,108	,027	,182	,131	-,091
KK11c Připravenost ČR: Zásobování zdravotními pomůckami (roušky, respirátory, rukavice atd.)	-,188	-,015	-,081	,317	-,019	-,014
KK11d Připravenost ČR: Poskytování informací v krizové situaci	-,236	,091	-,152	,380	-,034	,054
KK11e Připravenost ČR: Zajištění bezpečnosti (policí, armádou)	-,082	-,040	-,004	,219	,064	,004
KK11f Připravenost ČR: Zajištění vzdělávání na dálku, takzvaný distanční způsob vzdělávání	-,117	,050	-,106	,287	-,027	,042
KK11g Připravenost ČR: Testování lidí na COVID-19	-,087	,016	-,039	,316	,004	-,023
KK11h Trasování kontaktů lidí nakažených COVID-19	-,195	,114	-,141	,324	-,032	,040
KK15a Obavy: O vlastní zdraví	-,182	,115	-,073	,175	-,266	,118
KK15b Obavy: O zdraví svých blízkých	,053	,023	,096	,070	-,125	,086
KK15c Obavy: Zhoršení ekonomické situace Vaší domácnosti	,174	,109	,167	-,058	-,105	,201
KK15d. Obavy: Zhoršení ekonomické situace České republiky	,188	-,048	,240	-,174	,039	,019
KK15e. Obavy: Zhoršení ekonomické situace Evropské unie	,048	-,062	,127	-,085	,018	-,002
KK15f. Obavy: Zhoršení ekonomické situace ve světě	,056	-,113	,119	-,110	,036	-,005
KK15g Obavy: Zhroucení zásobování (potravinami, léky apod.)	,010	,135	,007	-,017	-,110	,107
KK15h Obavy: Nedostatečné kapacity nemocnic	,084	,033	,073	-,015	-,086	,060
KK15i Obavy: Omezení zdrav. péče mimo COVID	b .156	-,068	,222	-,101	-,026	,015

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál červen 2020, 4. – 17. 6. 2020, 1011 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Korelační koeficient dosahuje hodnot v intervalu (-1,1). Znaménko mínus indikuje nepřímou úměru (zde např. vyšší důvěra k vládě vyvolává menší obavy z ekonomického propadu republiky). Na tisícovém souboru jsou sice hodnoty větší než 0,1 statisticky významné, ale věcně významné jsou hodnoty kolem 0,3 (nezávisle proměnná vysvětluje zhruba 10 % variance závisle proměnné).

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	<i>Naše společnost – speciál 2020</i>
Realizátor:	<i>Median, s.r.o.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
Termín terénního šetření:	<i>30. 10. – 19. 11. 2020</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání, ekonomické postavení, frekvence užívání internetu</i>
Vážení dat:	<i>pohlaví, věk, vzdělání, kraj velikost místa bydliště, ekonomické postavení a užívání internetu, věk x vzdělání, pohlaví x kraj, věk x kraj, vzdělání x kraj, velikost místa bydliště x kraj</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 18 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1022</i>
Metoda sběru dat:	<i>Kombinace dotazování CAWI a CATI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>KK11, KK15</i>
Kód zprávy:	<i>pi201215</i>
Zveřejněno dne:	<i>15. prosince 2020</i>
Zpracoval:	<i>Milan Tuček</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (zde je to obyvatelstvo České republiky starší 18 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce a u tohoto speciálního výzkumu také na ekonomické postavení a frekvenci užívání internetu. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velikých obcí atd.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 18 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíří námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.]